

अक्षर *a.* [नास्ति क्षारं यत्र] Free from artificial salt -रः Natural salt गोक्षीरं गोघृतं चैव धान्यमुद्रास्तिला यवाः । सामुद्र-सैन्धवं चैव अक्षारं लवणं स्मृतम् ॥ -**Comp.** -**लवणम्** (-रा०) [क्षारेण ऊषरमुत्तिकाया निर्वृत्तं-अणु क्षारं कृत्रिमं लवणं; न. त.] natural salt; मुन्यन्तानि पयः सोमो मांसं यच्चानुपस्कृतम् । अक्षारलवणं चैव प्रकृत्या हविस्त्वयते ॥ Ms. 3. 257 (अकृत्रिमलवणं सैन्धवादि); °लवणात्नाः स्युः 5. 73; चतुर्थकालमश्नीयादक्षारलवणं मितम् 11. 109; sometimes used for food that may be eaten at times unfit for the performance of religious duties; a class of objects such as cow's milk, ghee, rice, &c.

अक्षि *n.* [अश्नुते विषयान्; अश्-क्सि, अशेर्णित् Un. 3. 155-6] अक्षिणी, अक्षीणि, अक्षणा, अक्षणः &c. 1 The eye (which grasps or sees objects); changed to अक्ष at the end of Bahuvrīhi comp; *f.* °क्षी when a limb of the body is indicated, as जलजाक्षी, otherwise दीर्घाक्षा वेणुयष्टिः; in Avyayī. comp. also it is changed to अक्ष, (समक्षम्, परेक्षम् &c.). -2 The number two; (-क्षिणी) the sun and moon. [cf. L. *oculus*; Ger. *auge*; Gr. *okos, okhos, Zend ashi.*] **Comp.** -**आमयः** an eye-disease; यथा अक्ष्यामये मुद्गौदनं निवातशय्या चेति नित्यं शय्यासनं भोजनं च विकरोति । ŚB. on MS. 10. 3. 32 and 10. 6-81. -**कम्पः** twinkling; नाक्षिकम्पं व्यतिष्ठत R. 15. 67. -**कूटः-टकः, -गोलः, -तारा** [ष. त.] the eyeball, pupil of the eye. -**गत** *a.* [अक्षिण गतः सर्वदा भावनावशात् अक्ष्यसन्नि-कृष्टोऽपि उपस्थित इव] 1 visible, present; न विभावयत्य-निशमक्षिगतामपि मां भवानतिसमीपतया Śi. 9. 81. 2 rankling in the eye, an eye-sore, being a thorn in the eye, hated; °तोहमस्य हास्यो जातः Dk. 159. -**जाहः** [ष. त.] the root of the eye. -**पक्ष्मन्, -लोमन्** *n.* [ष. त.] the eyelash. -**पटलम्** [ष. त.]. 1 a coat of the eye. -2 a disease of the eye pertaining to this coat. -**पद्** *a.* Ved. falling into the eye, hence hurtful. न हि मे अक्षिपच्चनाऽच्छान्तसुः पञ्च कृष्टयः Rv. 10. 119. 6. *adv.* a little, as much as a mote (as much as could fall into the eye). -**भू** *a.* [अक्ष्णो भूर्विषयः] visible, perceptible, manifest; (hence) true, real. -**भेषजम्** [ष. त.] collyrium, a kind of balm (for the eyes). -**जः** (जम् also) N. of a plant (पट्टिकालोध्रवृक्ष) used to heal some varieties of the eye-disease. -**भ्रुवम्** [समाहारद्वन्द्व] the eye and the eyebrows taken collectively. -**विकृणितम्, -विकृशितम्** [अक्ष्णः विकृणितम् लज्जादिना सम्यक् प्रसाराभावात् संकोचो यत्र] a side-look, leer, a look with the eyelids partially closed. -**श्रवस्** serpent बभुराक्षिश्रवसो मुखे विशालाः Śi. 20. 44. -**संविद्** perception. -**सूत्रम्** the line of the eyes (with reference to idols. अक्षिसूत्रावसानं च तस्याधस्तात्पदान्तकम् Māna. 9. 2. 92. -**स्पन्दनम्** eye twitching; Mu. 4.

अक्षिकः [अक्षाय चक्रावयवाय हितः -ठन्] N. of a tree (रजनद्रुम Mar. थोररालेचा वृक्ष.) अक्षीक; also See अक्षक.

अक्षिणी One of the 8 conditions or privileges attached to landed property (?).

अक्षित *a.* [न. त.] Undecayed, permanent, uniniured, undecaying, unfailling. -**तम्** 1 Water. -2 100000 millions. **Comp.** -**ऊति-वसु** (ता०) N. of Indra, giving

permanent help, or having unfailling wealth (?) उग्रं न वीरं नमसोप सेदिम विभूतिमक्षितावसुम् Rv. 8. 49. 6.

अक्षितरम् [अक्षीव तरति; तु-अच् Tv.] Water (निर्मल-त्वात्नेत्रतुल्यत्वम्).

अक्षिति *a.* [न. व.] Imperishable. -**तिः** *f.* Imperishable nature; यो वैषामक्षिति वेद सोऽत्रमिति प्रतीकेन Br. Ār. Up. 1. 5. 1.

अक्षियद् *a.* [न. त.] Ved. Not decreasing in wealth; destitute of a dwelling, unsettled (?); क्षियन्ते त्वमक्षियन्तं कृणोति Rv. 4. 17. 13.

अक्षिवः [अक्षि वाति प्रीणाति अञ्जनेन; वा. क.] N. of a plant, शोभाञ्जनवृक्ष Guilandina or Hyperanthera Moringa [Mar. शेवगा]. -**वम्** Sea-salt.

अक्षीक See अक्षक or अक्षिक.

अक्षीव(न्) *a* [न. त.] Not intoxicated. -**वः** [न क्षीवते माद्यति, क्षीव्-क क् वा, न. त.] N. of the tree शोभाञ्जन (Mar. शेवगा, शेगट) Hyperanthera moringa; cf विडङ्गा-क्षीवकुलमाष-माषगोधूमसंस्कृतम् । मोदकार्थं महीपाल पिष्टमाढकमिष्यते ॥ Mātanga. L. 21. 17. -**वम्** Sea-salt.

अक्षु *a.* Ved. [अक्ष्-उ] Quick (शीघ्र); according to others (क्षुः) a kind of net. जूर्णो वामक्षुरंहसो यजत्राः Rv. 1. 180. 5.

अक्षुण्ण *a.* [न. त.] 1 Unbroken, uncurtailed. -2 Not conquered or defeated, successful; अक्षुण्णोऽनुनयः Ve. 1. 2. -3 Not trodden or beaten, unusual, strange; अभीक्ष्णम-क्षुण्णतयातिदुर्गमम् Śi. 1. 32 being not practised or experienced. -4 Inexperienced, not expert.

अक्षुद्र *a.* [न. त.] Not small or insignificant. -**द्रः** N. of Śiva.

अक्षुध् *f.* [न. त.] Absence of hunger, satiety.

अक्षुध्य *a.* [अक्षुधे हितं; अक्षुध्-यत्.] Ved. 1 That which tends to cause absence of hunger (क्षुधाभावसाधनं द्रव्यम्). -2 Not liable to hunger.

अक्षेत्र *a.* [न. त.] Destitute of fields; uncultivated. -**त्रम्** 1 A bad field (अप्रशस्तम् क्षेत्रम्); अक्षेत्रे बीजमुत्सृष्टमन्तरैव विनश्यति Ms. 10. 71. -2 Not a good geometrical figure. -3 (fig.) A bad pupil, unworthy recipient or receptacle (of anything). **Comp.** -**विद्** *a.* [क्षेत्रं देहत्वं तत्त्वतो न जानाति; विद्-किप्] destitute of spiritual knowledge; not knowing the true nature of the क्षेत्र or body (क्षेत्रतत्त्वानभिज्ञः आत्मत्वेन देहाभिमानी जीवः); So अक्षेत्रज्ञ.

अक्षेत्रिन् *a.* [क्षेत्रं शस्योत्पत्तिस्थानं कलत्रं वा; मत्वर्थे इनि न. त.] Having no field, not the master of a field, येऽक्षेत्रिणो बीजवन्तः परक्षेत्रप्रवापिणः Ms. 9. 49.

अक्षोटः [अक्ष्-ओट; अक्षस्य बिभीतकस्येव उदानि पर्णान्यस्य वा Tv.] 1 N. of a tree पर्वतीयपीलु (Mar. डोंगरी अक्रोड). 2 A walnut; a tree bearing an oily nut. also अक्षोटक; ... आत्रैरक्षोटकैस्तदा Parnāl. 4. 61.

अक्षोडः [अक्ष् ओड; अक्षः बिभीतकः इव ओडति पत्रैः संहन्यते; उड्-अच् वा Tv.] also written as अक्षोट-ड-डक, आक्षोट, आखोड, आखोडक &c.